

Кыргыз Республикасынын төлөм системасынын
2025-жылдын III чейреги ичиндеги ишине жүргүзүлгөн көзөмөлдүн (оверсайт)
жыйынтыгы боюнча
ОТЧЁТ

I. Улуттук төлөм системаларынын ишине мониторинг жүргүзүү жана талдап-иликтөө

1. Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасы (ГСРРВ)

Айкын убакыт ыргагында эсептешүүлөрдүн grosстук системасындагы финансылык тобокелдиктер.

ГСРРВ системасынын 2025-жылдын III чейреги ичиндеги ишине мониторинг жүргүзүүнүн жыйынтыгы боюнча өткөн мезгилге салыштырганда жүгүртүү коэффициенти 53,37 пайызга төмөндөгөндүгү байкалган, ал эми ликвидүүлүк коэффициенти эки эсеге өскөн. Өзгөрүүлөр динамикасы 1 жана 2-графиктерде көрсөтүлгөн.

Система боюнча жалпы жүгүртүүлөр 13 178,05 млрд сомду түзгөн, бул өткөн мезгилдеги көрсөткүчтөн 8,8 пайызга төмөн.

Отчёттук мезгилде системада финансылык тобокелдиктердин деңгээли минималдуу деңгээлде өзгөрүүсүз калган.

Операциялык тобокелдиктер. Отчеттук мезгилде системадагы жеткиликтүүлүк деңгээли 100,0 пайызды түзгөн. Операциялык тобокелдик деңгээли системанын жалпы иш убактысынын 2,29 пайызын түзгөн жана ал катышуучулар системанын иш регламентин узартуусу менен шартталган. Өзгөрүүлөр динамикасы 3-графикте көрсөтүлгөн.

Бузуулар Улуттук банктын тариф саясатына жана Улуттук банк Башкармасынын бюджеттик төлөмдөрдү ар бир айдын акыркы үч күнү ичинде иштеп чыгуу боюнча атайын чечиминин негизинде жөнгө салынат.

1-график. Grosстук системасындагы финансылык тобокелдиктер деңгээли

2-график. Grosстук системасындагы ликвидүүлүк жана төлөмдөр көлөмүнүн орточо күндүк көрсөткүчүнүн өзгөрүү динамикасы (млрд сом)

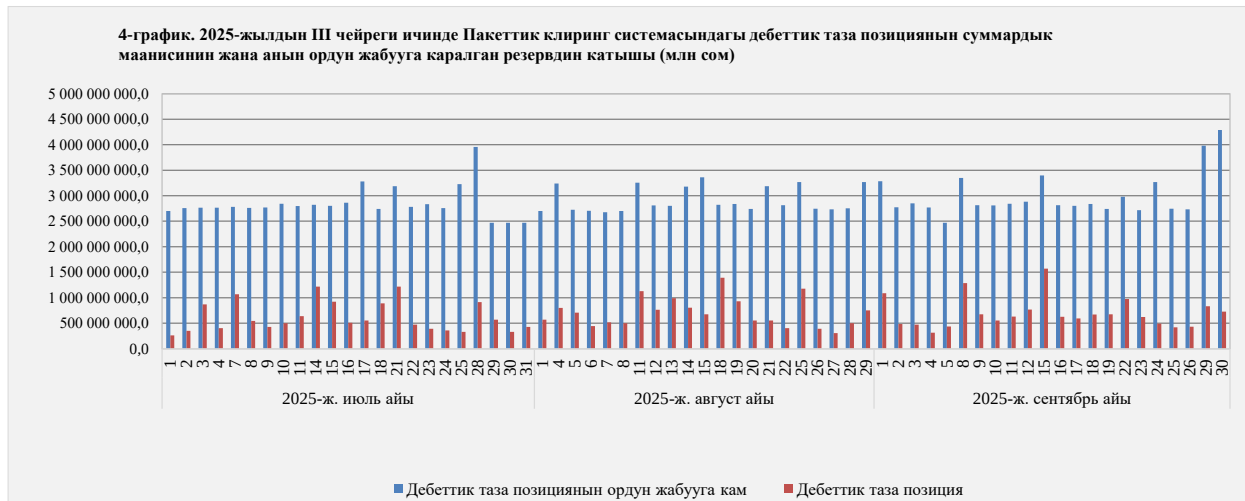

3-график. Grosстук системасындагы жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

2. Пакеттик клиринг системасы (ПКС)

Пакеттик клиринг системасындагы финансылык тобокелдиктер. 2025-жылдын III чейреги ичинде системада дебеттик таза позициянын акча каражаттары боюнча белгиленген резервдин өлчөмүнөн артышына байланыштуу фактылар катталган эмес. 4-графикте көрсөтүлгөндөй, катышуучулар ПКС системасы үчүн жыйынтыктап эсептешүүлөрдү жүргүзүү максатында, иш жүзүндө талап кылынгандан да төрт эсе жогору каражаттарды резервге коюшкан.

Системадагы операциялык тобокелдиктер

Отчёттук мезгил ичинде ПКСтин ишине жүргүзүлгөн мониторингдин жыйынтыгы боюнча системанын жеткиликтүүлүк көрсөткүчү 99,80 пайызды түзгөн. Системада операциялык тобокелдик деңгээли системанын иш регламентин узартуудан улам 3,40 пайыз чегинде түптөлгөн. Өзгөрүүлөр динамикасы 5-графикте көрсөтүлгөн.

5-график. Пакеттик клиринг системасында жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн жана операциялык тобокелдиктин катышы

3. «Элкарт» карталары менен эсептешүү системасы

Системадагы операциялык тобокелдиктер

Улуттук төлөм системаларынын ишине жүргүзүлгөн мониторингдин жана талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча 2025-жылдын III чейрегинде «Элкарт» банктык төлөм карталары менен эсептешүү системасында жеткиликтүүлүк деңгээли 99,84 пайызды түзгөн. Өзгөрүүлөр динамикасы 6-графикте көрсөтүлгөн.

6-график. Банктар аралык процессинг борборунан операциялык тобокелдиктин жеткиликтүүлүк көрсөткүчүнүн катышы

II. Төлөм инфраструктурасынын ишин байкоо

4. Үчүнчү жактардын пайдасына төлөмдөрдү кабыл алуу

Кыргыз Республикасынын аймагында иштеп жаткан төлөм системаларынын операторлорунун отчётторуна жүргүзүлгөн талдап-иликтөөлөрдүн жыйынтыгы боюнча 2025-жылдын III чейрегинде төлөм системаларынын ишине байланыштуу 105 штаттан тышкаркы жагдайлар катталган. Мындай жагдайлардын келип чыгышынын негизги себептери 7-графикте чагылдырылган.

Мында, үзгүлтүктөрдүн төмөнкү негизги түрлөрүн жана алардын катышын бөлүп көрсөтүүгө болот (8-график):

- электр энергиясы менен камсыз кылуу жагында үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 30,48 пайызын түзгөн;

- аппараттык-программалык комплекстин жана аралыкта орнотулган жабдуулардын ишинде орун алган үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 14,29 пайызын түзгөн;

- байланыш каналдарындагы үзгүлтүктөр төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 10,48 пайызын түзгөн;

- кызмат көрсөтүүчүлөр тарабында орун алган үзгүлтүктөр – төлөм системаларынын ишиндеги штаттан тышкаркы жагдайлардын жалпы санынын 44,75 пайызын түзгөн.

Потенциалдуу тобокелдиктерге баа берүү: бул үзгүлтүктөр финансылык жоготууларды шарттаган эмес жана төлөм кызмат көрсөтүүлөр рыногунун башка катышуучуларына таасирин тийгизген эмес.

5. SWIFT сервис-бюросунун иши

2025-жылдын III чейрегинде SWIFT сервис-бюросунун жеткиликтүүлүк коэффициенти 100,00 пайызды түзгөн. SWIFT системасында операциялык тобокелдиктер деңгээли минималдуу деңгээлде катталган.

Ошондой эле отчеттук мезгилде кошумча алдын алуу иштери жүргүзүлүп, бул тууралуу SWIFT сервис-бюросунун катышуучуларына өз убагында маалымдалган.

III. Төлөм системасында операциялык тобокелдиктерди талдап-иликтөө

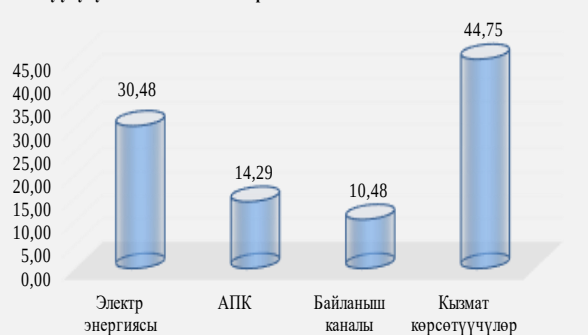
6. Санкциясыз ишке ашырылган операцияларды талдап-иликтөө¹

Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан регулятивдик банктык отчёттордун алкагында берилүүчү маалыматтардын Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан чыгарылган төлөм карталарын колдонуу менен эсептешүү системаларында санкциясыз ишке ашырылган операцияларды талдап-иликтөөнүн жыйынтыгы боюнча, 2025-жылдын III чейрегинде VISA Int. эл аралык

7-график. 2025-жылдын III чейрегинде төлөм системаларынын операторлорунда жана төлөм уюмдарында орун алган штаттан тышкаркы жагдайлардын келип чыгуусунун негизги себептери (саны)

8-график. 2025-жылдын III чейрегинде төлөм системаларынын операторлорунда жана төлөм уюмдарында орун алган штаттан тышкаркы жагдайлардын келип чыгуусунун негизги катыштары

¹ Банктар шектүү операциялар катталган учурга карата маалыматтарды сунуштаган, ал эми териштирүү жана доо иштерин кароонун жүрүшүндө уруксатсыз операциялардын саны жана көлөмү азаят.

системасынын карталарын пайдалануу менен 522, MasterCard эл аралык системасынын карталарын пайдалануу менен 87 жана «Элкарт» карталарын пайдалануу менен 32 санкциясыз операция ишке ашырылгандыгы катталган (1-таблица). Мындай операциялардын суммасы 10,9 млн сомго бааланган.

Мындан тышкары, коммерциялык банктар кыргыз банктарынын аралыкта орнотулган түзүлүштөрү аркылуу чет өлкө банктарынын карталарын пайдалануу менен 18,6 миң сом суммасына 23 санкциясыз операция катталгандыгы жөнүндө маалымат жөнөтүшкөн.

Санкциясыз ишке ашырылган операциялар аныкталган учурда, банктар карта ээлери үчүн финансылык тобокелдиктерди кыскартуу максатында төлөм системаларынын эрежелерине ылайык доо арыздары менен иштерди жүргүзүшөт.

1-таблица. Кыргыз Республикасынын коммерциялык банктары тарабынан чыгарылган банктык карталарды пайдалануу менен санкциясыз ишке ашырылган операциялар жөнүндө маалыматтар

Санкциясыз ишке ашырылган операциялардын түрлөрү	2024-ж. III чейреги		2025-ж. II чейреги		2025-ж. III чейреги	
	Саны	Көлөмү (сом)	Саны	Көлөмү (сом)	Саны	Көлөмү (сом)
Бардыгы	729	10 133 266,23	488	5 235 323,38	641	10 946 273,39
Visa боюнча	713	9 428 766,23	401	4 018 142,44	522	9 409 098,47
MasterCard боюнча	-	0,00	12	208 803,94	87	208 793,92
Элкарт боюнча	16	704 500,00	75	1 008 377,00	32	1 328 381,00

Эскертүү: Коммерциялык банктар жана төлөм системаларынын операторлору коррективка киргизген учурда, берилген маалыматтар өзгөрүшү ыктымал.